

ILG'OR PEDAGOGIK TAJRIBANI TO'PLASH VA OMMALASHTIRISH TIZIMI

REJA:

1. Ilg'or pedagogik tajribalarni o'rganish, umumlashtirish va ommalashtirishning mohiyati.
1. Ilg'or pedagogik tajribalarning asosiy funksiyalari.
2. Ilg'or pedagogik tajribalarning tatbiqi.

Darsning maqsadi: O'quv materiallari va ilmiy-nazariy materiallarni o'qituvchining kasbiy faoliyatiga asoslangan holda pedagogik tajriba ko'rinishida tizim holiga keltirish; ilg'or pedagogik tajribani o'quvchi-yoshlarda aqliy va ma'naviy fazilatlarni shakllantirishdagi o'rnini aniqlash; ilg'or pedagogik tajribani ilmiy-uslubiy asosda o'rganish, umumlashtirish va amalda tatbiq etishning shaxs kamolotidagi mavqeini ko'rsatish.

Mavzuga oid tayanch iboralar va tushunchalar: ilg'or pedagogik tajriba, o'rganish, to'plash, tizim holiga keltirish, nazariya, amaliyot, prinsip.

Darsning yangiligi - ilg'or pedagogik tajribalarni o'rganish, umumlashtirish va ommalashtirishga qaratilgan nazariy va amaliy ma'lumotlar toifalashgan yondashuv asosida izohlab berilgan.

Pedagogik nazariya va amaliyotning birligini ta'min etish bugungi kunda tobora dolzarb vazifaga aylanib bormoqda. Bu jarayon didaktik prinsip sifatida ta'lim-tarbiyaning barcha jabhalarini qamrab oladi. Avvalo nazariya va amaliyotning birligi prinsipi DTS va o'quv dasturlarida qat'iy belgilanib, ta'lim mazmuni va xarakteriga bog'liq ravishda amalga oshiriladi. Ilmiy bilimlarni puxta egallash va uni amalga tatbiq etishni o'z ichiga oladi.

Nazariya va amaliyotning birligi prinsipi izchil ravishda "Ilg'or pedagogik tajribani to'plash va ommalashtirish prinsipi bilan bog'lanib ketadi. Ushbu prinsipning mohiyatidan kelib chiqib, "fan – amaliyotga" qoidasiga muvofiq ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqish muhim ahamiyat kasb etadi.

Har qanday ilmiy muammoning hal etilishi amaliyotning yaxshilanishiga qaratiladi. SHunga ko'ra ilg'or pedagogik tajribalarni o'rganish o'z-o'zidan shunchaki shaxsiy tajribani o'rganish bo'lmay, bu jarayon o'qituvchidan alohida ijodiy tajriba va ilmiy-pedagogik tayyorgarlikni talab etadi. Shu o'rinda "ilg'or tajriba" bilan "bunyodkorlik tajribasi"ni bir-biridan farqlash lozim. Ilg'or tajribada o'qituvchi yangi narsani yaratmaydi, innovatsion xarakterdagi materialni ya'ni qo'lga kiritilgan bor yangilikni samarali ravishda tatbiq etadi. SHu asosda ilg'or tajribani o'qituvchi izchil ravishda o'rganib qo'llay olishi, uni asta-sekin shu tajribaning sohibiga aylantiradi. Chunki bu jarayonda shaxsiy pedagogik tajriba bilan ijodiy yondashuv uyg'unlashib ketadi. Demak, shu tajribani qo'llamagan va bilmagan mutaxassislar uchun bu jarayon ilg'or pedagogik tajriba ko'rinishida e'tirof etiladi.

Bunyodkorlik (novatorlik) tajribasida muallif o'zining ilmiy asoslangan ijodiy mahsulotini o'zi amalda sinab ko'rib, pedagogik omma hukmiga taqdimnoma ko'rinishida tavsiya etadi. Uning innovatsion mohiyati atroflicha tahlil etiladi. Tajriba-sinov natijalaridagi ko'rsatkichlar, dinamik o'sishlar va undan kelib chiqqan kafolatli natija oddiy, kundalik jarayonda amalga oshirilayotgan tajribalar bilan qiyoslanadi. Muallif tomonidan ishlab chiqilgan tavsiyalarning samaradorligiga asosiy e'tibor qaratiladi. Demak, har ikkala tajriba turi ham o'zining yo'nalishi va mazmun-mohiyatiga qarab innovatsion pedagogik tajribalar ko'rinishida e'tirof etiladi.

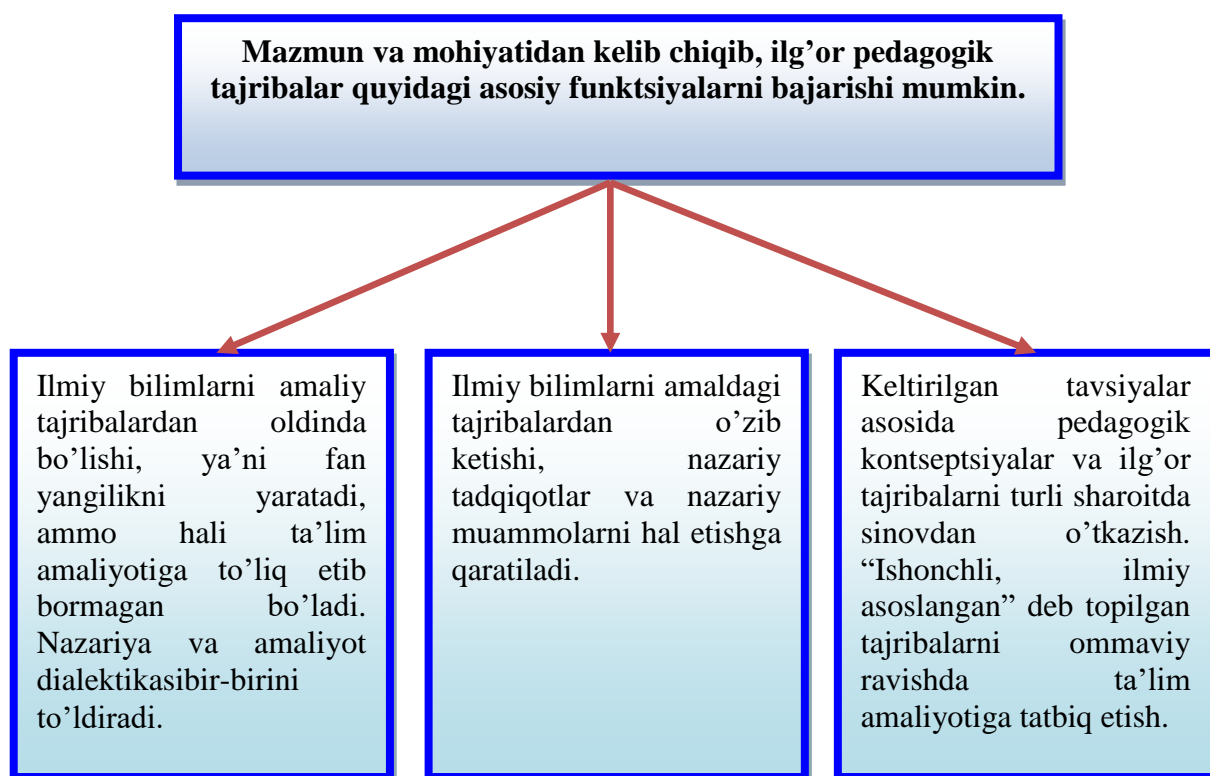
Ilg'or pedagogik tajribalarni o'rganishda quyidagi jihatlarga e'tibor qaratish talab etiladi:

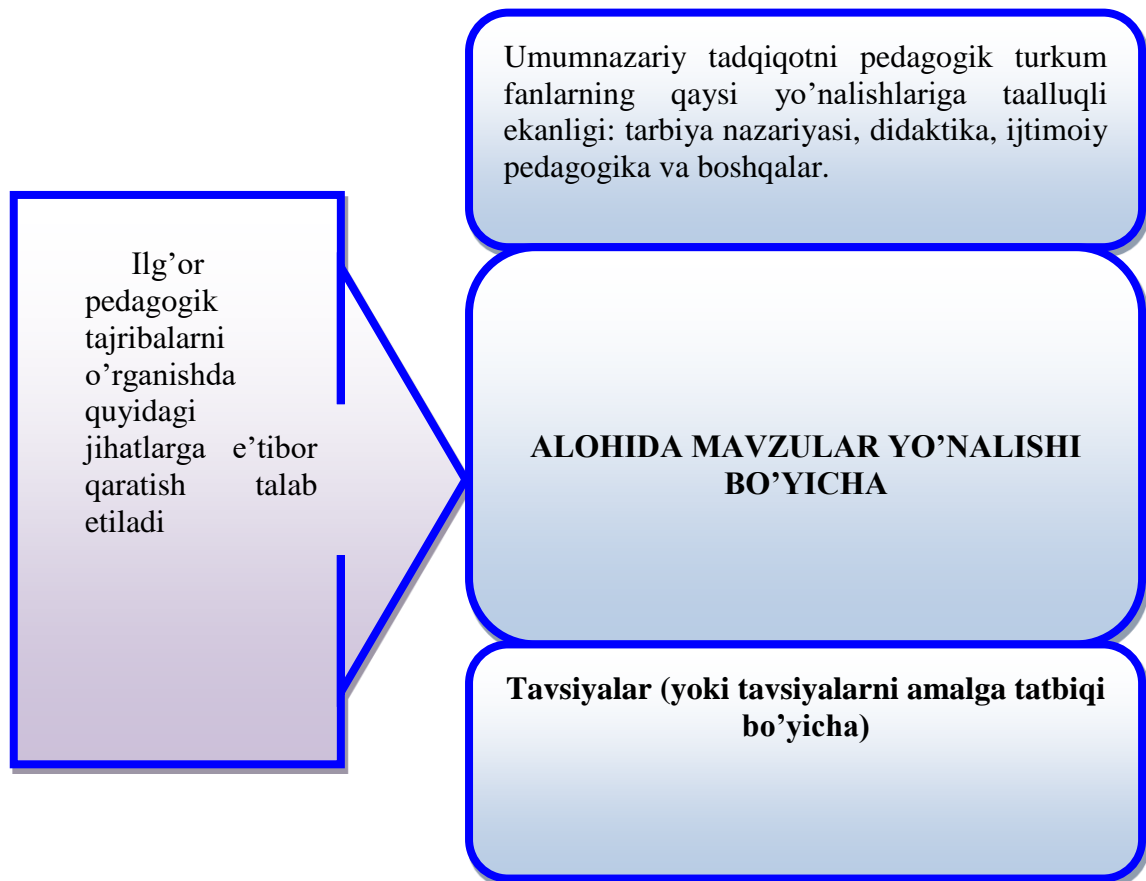
- umumnazariy tadqiqotni pedagogik turkum fanlarning qaysi yo'nalishlariga taalluqli ekanligi: tarbiya nazariyasi, didaktika, ijtimoiy pedagogika va boshqalar;
- alohida mavzular yo'nalishi bo'yicha;
- tavsiyalar (yoki tavsiyalarni amalga tatbiqi bo'yicha).

Mazmun va mohiyatidan kelib chiqib, ilg'or pedagogik tajribalar quyidagi asosiy funksiyalarni bajarishi mumkin.

1. Ilmiy bilimlarni amaliy tajribalardan oldinda bo'lishi, ya'ni fan yangilikni yaratadi, ammo hali ta'lim amaliyotiga to'liq etib bormagan bo'ladi. Pedagogik nazariya va amaliyot dialektikasi bir-birini to'ldirib, nazariya bilan amaliyotning birligi prinsipiga asoslanishi lozim.
2. Ilmiy bilimlarni amaldagi tajribalardan o'zib ketishi, nazariy tadqiqotlar va nazariy muammolarni hal etishga qaratiladi.
3. Keltirilgan tavsiyalar asosida pedagogik konsepsiyalar va ilg'or tajribalarni turli sharoitda sinovdan o'tkazish. "Ishonchli, ilmiy asoslangan", deb topilgan tajribalarni ommaviy ravishda ta'lim amaliyotiga tatbiq etish.

Ko'plab maktab rahbarlari, o'qituvchilar va o'zining metodik tajribalariga ega bo'lgan o'qituvchilarni ham ilg'or pedagogik tajribalarni o'rganish va kasbiy pedagogik faoliyatlariga tatbiq etish masalasi bo'yicha etarlicha tayyor deb bo'lmaydi. Chunki aksariyat o'qituvchilar pedagogik tadqiqot natijalari bilan tanishib borish imkoniyatiga ega emaslar. To'g'ri, bugungi globallashuv davriga xos axborot texnologiyasi rivoji, jumladan internet imkoniyatlari hamda masofaviy ta'lim tobora ommaviy tus olmoqda. Ammo yuqorida ta'kidlanganidek, pedagogik tadqiqotlar natijalari, ilmiy-amaliy tavsiyalar cheklangan doirada qolib kelmoqda. Qolaversa, pedagogik tadqiqotlar maktab ta'limi amaliyotidagi muammolarni to'liq qamrab olish imkoniyatiga ega bo'la olgan emas.

Shunday bo'lsada, innovatsion texnologiyalar tatbiqiga bo'lgan qiziqish kun sayin ortib bormoqda. Ayniqsa ilg'or pedagogik tajribalar mazmunida interfaol metodlar tatbiqini keng qamrovda qo'llanilishi ilg'or pedagogik tajribalarni ommalashtirish omiliga aylanib bormoqda.

Bundan tashqari, ta'lim yo'nalishida chop etilayotgan ilmiy va metodik nashrlardan "Ta'lim muammolari", "Xalq ta'limi", "Uzluksiz ta'lim", "Maktab va hayot" jurnallari, Xorij nashrlaridan "Pedagogika", "Innovatsii v obrazovani", "Мир образование в мире" kabi jurnallarda, televizion ko'rsatuvlarda ilg'or innovatsion tajribalar berib borilmoqda. Joylarda tashkil topgan axborot resurs markazlarining imkoniyatlari tobora kengayib borayotgani kuzatildi.

Ilg'or innovatsion pedagogik tajribalar ko'rinishida elektron darslik, elektron qo'llanma va boshqa elektron nashrlarga talabning kuchayib borayotganligi ilmfan taraqqiyotini yana chuqur egallash uchun yaratilayotgan qulay imkoniyatlardir. Ilg'or pedagogik tajriba ko'rinishida ommalashib kelayotgan elektron adabiyotlar va ularning tatbiqi davr talabi hisoblanadi.

Ilg'or pedagogik tajribalarni aniqlash o'qituvchining darslarini kuzatish va tahlil etish jarayonida ma'lum bo'ladi. So'ngi yillarda ochiq darslarni rejalashtirish o'qituvchi uchun shart bo'lgan me'yorga aylanib bormoqda. SHunga ko'ra har bir o'qituvchi mutaxassis sifatida, o'z sohasining malakali va bilimdon fidoyisi sifatida ilmiy asoslangan dars tahlili va uning metodikasini bilmog'i lozim. Dars tahlillari jarayonida o'qituvchi tomonidan ko'tarib chiqilgan yangiliklar, yangicha yondashuvlar, innovatsion metodlar tatbiqi va uning samaradorligiga ko'ra ta'lim mazmunidagi ijobiy o'zgarishlarga qarab ilg'or pedagogik tajriba umumlashtiriladi va ommalashtiriladi.

Ochiq darslar mobaynida eng yuqori ball olib, yuqoridagi talablar bo'yicha o'qituvchining alohida ko'rsatgichlari tahlil etiladi. (Ochiq darslar kuzatuvi va tahlili metodikasi ilova etildi).

Ilg'or pedagogik tajribalarni aniqlash va ommalashtirish o'ziga xos mahorat maktabini yaratadi. Bunda "uztoz-shogird" tizimi shakllanadi. Endi tetapoya bo'lib, maktab ostonasini hatlab o'tayotgan yosh mutaxassislarni mahorat maktabidan bahramand bo'lishi, ijtimoiy faol va malakali raqobatbardosh pedagog kadrlar tayyorlashning asosiy omili hisoblanadi.

Umumiy xulosa va tavsiyalar

1. Ta'lim sifati va samaradorligini oshirishga erishishning asosiy omili ilg'or pedagogik tajribalarni aniqlab, uni ommalashtirishdan iborat. Buning uchun zamonaviy pedagogik va axborot texnologiyalarini ta'lim jarayoniga tatbiq etishda ilmiy-ijodiy yondashuvlar muhim ahamiyat kasb etadi.
2. O'quvchilarni faol o'zlashtirishga yo'llaydigan zamonaviy ko'rgazmali vositalardan unumli foydalanish: monitor, kodoskop asosida rebus, krassvord, rangli jadval va sxemalar, masala va mashqlar, maqol va matallar, she'r hamda topishmoqlar, geometrik figuralar, shartli belgilar, rivoyatlar, ilmiy pedagogik tavsiyalarni namoyish etish, qisqa vaqtda interfaol metodlar yordamida o'quvchini topqirlikga, fikrlashga, tadqiq etishga chorlaydigan va ilhomlantiradigan vaziyatlarni vujudga keltirish talab etiladi.

3. Nazorat topshiriqlarini bosqichli ravishda o'quvchilarni individual-ruhiy xususiyatlarini hisobga olgan holda berish, ularda qobiliyatlarini shakllantirishga mas'uliyat bilan qarash lozim.
4. Integrativ yondashuv asosida o'quvchining ilmiy dunyoqarashini boyitib borishga erishish, shu asosida yangi ma'lumotlar bankini hosil qilishga oid uzluksiz metodik xizmatni amalga oshirish bilan ta'lim samaradorligiga erishish talab etiladi.
5. Har bir ta'lim muassasasida o'qituvchining ijodiy qobiliyatini oshirib borishi, o'z ustida ishlash uchun tegishli shart-sharoitlar yaratish bilan birga ilg'or pedagogik tajribalarni tizimli rag'batlantirishni amalga oshirish lozim.

Mustaqil ta'limga oid savollar

1. "Ilg'or pedagogik tajribalarni o'rganish va tatbiq etish" mavzusida texnologik xarita tuzib chiqing.
2. "Ilg'or pedagogik tajribalarni o'rganishda interfaol metodlarning o'rni" mavzusida referat tayyorlang.
3. "Innovatsion texnologiyalar: muammo va echimlar" mavzusida seminar-trening o'tkazing.

Asosiy adabiyotlar

1. Ibragimov X.I., Abdullaeva SH.A. Pedagogika. o'quv qo'llanma, - T.: Fan, 2005.- 268 b.
2. Внедрение достижений педагогики в практику школы под. ред. В.Е. Гмурмана. – М.: Педагогика, 1981. – 144 с.

Qo'shimcha adabiyotlar

3. Azizxo'jaeva N.N. Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat. – T.: 2003. – 174 b.
4. Saidahmedov N. Yangi pedagogik texnologiyalar. – T.: Moliya. 2003. – 172 b.

5. G'afforova T. va boshqalar. Ta'limning ilg'or texnologiyalari. – Qarshi, Nasaf, 2003. -112 b.